Anul al 55-lea
12 Pagini

EXEMPLARUL { In România 3 lei / In străinătate 6 lei

Taxa poştală plătită în numerar conform aprobării dir. G-le P. T. T. No. 120. 288/932

Nr. 272 Joi 6 Octombrie 1938
12 Pagini P IIII

ABONAMENTE
IN ŢARA
Lei 200 pe 3 luni
Lei 380 pe 6 luni. Lei 750 pe 12 luni. O lună Lei 80
In străinătate în raport cu tariful poştal şi valuta

UNIVERSUL

Fondator: LUIGI CAZZAVILLAN
Proprietar:
„UNIVERSUL" S. A.
Inscris sub Nr. 160 Trib. Ilfov

CELE DIN URMA ŞTIRI DIN LUMEA INTREAGA, TELEGRAFICE ŞI TELEFONICE
REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: BUCUREŞTI, STR. BREZOIANU No. 23-25
CENTRALA TELEFONICA A ZIARULUI: 3.30.10: SECRETARIATUL DE REDACŢIE: 3.30.15

ABONAMENTE
IN TARĂ
pe un an la
UNIVERSUL COPIILOR ZIARUL CĂLĂTORIILOR, VESELIA, RADIO UNIV. şi UNIV. LITERAR câte 220 lei
ILUSTR. ROMÂNĂ şi UNIV.-SPORT câte 500 lei

DIRECTOR
ŞI ADMINISTRATOR DELEGAT
STELIAN POPESCU

Prin noi înşine

Soluţionarea conflictului germano-cehoslovac a fost primită cu un sentiment de uşurare generală. Popoarele europene, în amintirea cărora stărue încă ororile carnagiului de acum douăzeci de ani, deşi simt că primatul forţei înseamnă demisia justiţiei din lume, au aplaudat totuşi încheerile conferinţei dela München, fiindcă aceasta era într'adevăr singura eşire pacifică dintr'un impas greu. La capătul cellalt era războiul.

Din această criză cu variaţiuni atât de brusce, din această tălăzuire disperată a lumii între pace şi război, naţiunile au avut multe de învăţat. Cele mai mici, în special, au putut trage în acele zile penibile de Septembrie un mare învăţământ care se cuprinde în două cuvinte vechi şi înţelepte: ajută-te singur!

Niciodată, par'că, omenirea n'a trăit mai mult sub tirania „sacrului egoism" ca astăzi. Chiar această recrudescenţă a naţionalismului de pretutindeni este un indiciu concludent. Naţionalismul e instinct de conservare, sfântă iubire de ai tăi, de cei vii, de cei morţi, de pământul, de virtutile şi defectele marei familii naţionale în care te-ai născut.

Retras în meterezele neamului tău, refugiat în istoria şi în tradiţiile lui, te interesează din ce în ce mai puţin ce e dincolo, în umanitatea vastă şi fără contur şi devii astfel tot mai gelos de destinul comunităţii tale naţionale şi tot mai indiferent faţă de ceeace se petrece în restul lumii. Dar nu e acest instinct natural şi chiar aşa cu aură sacră cum se prezintă, nu e acesta cel mai pur egoism?

Observatorul obiectiv al prefacerilor pe care le suferă Europa contimporană va trebui să constate, fără îndoială, că egoismul acesta colectiv, care absoarbe şi reţine tot prinosul de generositate a omului, — a tuturor membrilor colectivităţii naţionale, este însuşi stigmatul timpului nostru.

Acesta este veacul avar, dacă vreţi, şi autarhic al naţionalismului, după cum cel trecut a fost secolul libertinajului democrat.

In această situaţie nu se mai poate pune problema dacă acceptăm sau nu o doctrină nouă, dacă o îmbrăţişăm integral ori cu anumite rezerve. Căci cu noi sau fără noi, lucrurile îşi urmează neclintit cursul lor fatal. Singura problemă pe care ne-o putem pune noi acum este una singură: în această cursă generală a egoismului ridicat la rangul de mare, de sacră virtute, ce facem noi? Ce facem noi, când promisiunile, după cum se vede, nu mai ţin de cald şi angajamentele altora se dovedesc a avea o atât de aleatorie valoare?

Nu ştiu ce facem. Acesta e un răspuns pe care un singur factor competinte — guvernul — poate să-l dea. Insă ştiu precis ce trebue să facem. Trebue să ne pregătim, să ne întărim, să ne împăcăm între noi, să ne unim, să ne ajutăm singuri.

E timpul să punem în valoare lozinca acelui bun şi mare român care a fost cinstitul Vintilă Brătianu: *prin noi înşine.*

Aceasta e singura politică realistă, corespunzătoare timpului nostru. E un imperativ.

Dar îi sesizăm noi toată stringenţa?

Un imprumut de 30 milioane lire sterline pentru Cehoslovacia

Londra, 3 (Rador). — In declaraţia sa din Camera Comunelor, d. Chamberlain a anunţat că guvernul Marei Britanii examinează chestiunea acordării unei garanţii pentru un împrumut de 30 milioane lire sterline ce urmează a fi dat Cehoslovaciei.

Primul ministru a precizat că se va da guvernului cehoslovac un avans imediat de 10 milioane lire sterline din acest împrumut.

Problema datoriilor Cehoslovaciei in străinătate

Serviciul special al „Universului"

Londra, 3 (Radio-Central). — In cercurile financiare din Londra, se afirmă că mutilarea Cehoslovaciei va trebui să aibe ca urmare adaptarea datoriilor Cehoslovaciei în străinătate la noua structură a statului micşorat.

In această privinţă, creditorii englezi vor trebui să facă anumite jertfe. Este vorba de împrumutul Cehoslovaciei în Anglia cu o dobândă de 8 la sută precum şi de alte împrumuturi ale Cehoslovaciei în străinătate, a căror dobândă va trebui să fie redusă.

In acelaş timp, tratativele dintre Cehoslovacia şi Germania, în cadrul comisiei internaţionale, vor trebui să stabilească ce cotă anume va prelua Germania din aceste datorii ale statului cehoslovac în urma alipirii regiunilor sudete. Celelalte datorii din străinătate ale Cehoslovaciei vor fi simţitor reduse.

INŢELESUL UNEI DECLARAŢII

Ar fi să se micşoreze, — şi am putea spune chiar să se ridiculizeze, — valoarea morală a acordului dela München, dacă el ar rămâne în istoria vremurilor prezente ca o simplă soluţiune a unui conflict local, soluţiune cu un caracter unilateral întrucât una din părţi n'a fost reprezentată. In definitiv, dacă opinia publică europeană a considerat războiul ca o calamitate şi a salutat cu uşurare înlăturarea lui, ea a înţeles dela început ca pacea să fie realmente şi în mod durabil asigurată, nu numai pe frontul cehoslovac, ci pe toate fronturile. Fără acest înţeles general al acordului dela München, sacrificiul Cehoslovaciei ar apare nu numai ca inutil dar şi lipsit de orice justificare atât în ordinea politică cât şi în ordinea morală.

Acordul dela München deci, nu ar putea figura printre paginile demne de reţinut ale istoriei timpurilor noastre, decât dacă el ar fi într'adevăr temelia păcii europene, izvorul unei ere noui de înţelegere între popoare şi totdeodată piatra funerară peste acea politică de forţă şi de fapte îndeplinite care a turburat atât de adânc viaţa internaţională a Europei. După întrevederea dela Godesberg cancelarul Hitler, adresându-se prin postul de radio opiniei publice mondiale, a făcut declaraţia solemnă că odată îndeplinite revendicările actuale faţă de Cehoslovacia, Germania nu mai are nimic de revendicat, din punct de vedere teritorial, Europei. Dacă această declaraţie e sinceră, acordul dela München satisfăcând în totul aceste ultime revendicări ale Reichului, statutul teritorial actual al tuturor statelor europene, mari şi mici, ar putea fi într'adevăr consolidat printr'o epocă îndelungată de pace şi de colaborare internaţională. Rezultatele către care tindea securitatea colectivă ar putea fi astfel obţinute printr'o formă nouă, într'o atmosferă curăţită de patimi şi de antagonisme şi, transpuse pe terenul realităţii, ele ar putea fi consolidate printr'un asentiment general. Aceasta ar fi singura consecinţă morală şi logică a acordului dela München şi totdeodată o dreaptă şi binemeritată consolare pentru poporul cehoslovac.

De altfel, numai în acest cadru raţional se poate pricepe şi declaraţia de principii, bilaterală, semnată la München de d-nii Chamberlain şi Hitler. In istoria politică a Marei Britanii, mai ales în cea de după războiu, declaraţia anglo-germană dela München este un eveniment de cea mai mare importanţă.

Important şi neaşteptat.

Important, fiindcă acest angajament de principii, bilateral, constituie, de sigur, un punct de plecare al unei politici britanice continentale cu totul nouă. Legându-se de a nu-şi face niciodată războiu între ele, Marea Britanie şi Germania recunosc, ipso-facto, necesitatea unei politici continentale de înţelegere la început şi, probabil, comună mai târziu. Marea Britanie iese astfel definitiv din politica de izolare şi se pregăteşte ca de aci înainte să joace un rol efectiv în politica Europei continentale. Inseamnă oare aceasta că Marea Britanie renunţă la politica de echilibru de forţe pe care a făcut-o până acum, de câte ori a găsit necesar să intervie în Europa continentală? D. Chamberlain, ajuns la Londra, a ţinut să-şi exprime faţă de d. Daladier „aprecierea plină de recunoştinţă pentru ajutorul dat şi admiraţia pentru curajul şi demnitatea cu care d. Daladier a reprezentat Franţa". Prin acelaş mesagiu însă, primul ministru britanic a adus la cunoştinţa d-lui Daladier — probabil că la München n'a avut timp s'o facă —„declaraţia" de principii pe care a semnat-o alături de d. Hitler. D. Chamberlain a ţinut să precizeze cu acest prilej, probabil pentru a înlătura orice interpretare greşită, că Marea Britanie va continua să menţie legăturile de prietenie franco-engleze şi că d-sa vede în viitor „o cooperare reînoită şi continuă cu Franţa ce se va traduce prin noui sforţări pentru consolidarea păcii europene".

Din această asigurare ar rezulta că în concepţia d-lui Chamberlain apropierea de Germania, nu numai că nu trebue să slăbească prietenia cu Franţa, dar că ea va putea servi la organizarea unui sistem politic nou care să dea păcii europene o bază mai solidă.

Nu este totuşi mai puţin adevărat că declaraţia anglo-germană dela München constituie în acelaş timp un eveniment neaşteptat. Surpriza nu stă numai în repeziciunea cu care s'a putut stabili acordul sentimental anglo-german şi nici atât în faptul că el s'a putut încheia într'un moment de tensiune, sau, mai precis, după cum spune marele ziar englez „Times", în momentul când „d. Chamberlain a putut cu o mână să arate marina mobilizată şi naţiunea gata de apărare, iar cu cealaltă să ofere concilierea". Surpriza stă mai ales în faptul că declaraţia dela München s'a produs „ad laterem", fără o înţelegere prealabilă cu Franţa şi tocmai în clipa când perfecta unitate de vederi şi de acţiune stabilită între Anglia şi Franţa, în urma vizitelor d-lor Daladier şi Bonnet la Londra, se dovedise ca singura şansă pentru salvarea păcei europene.

Nu este încă momentul, — şi nici cadrul acestui articol n'o comportă, — pentru o cercetare mai amănunţită a consecinţelor posibile ale nouii politici britanice.

Popoarele vor pacea — o pace dreaptă şi în onoare, aşa cum a asigurat d. Daladier poporul francez înainte de a pleca la München. Dacă declaraţia dela München va fi punctul de plecare al unei asemenea păci europene din care, dispărând noţiunile de „învinşi" şi „învingători", să nu rămână nici formulele de „state mici şi vasale" şi „state mari şi cu puteri discreţionare", atunci putem privi viitorul cu o nouă încredere. Sacrificiul Cehoslovaciei nu trebue să constituie un precedent. El este „unic" şi trebue să rămână astfel, atât în ordinea morală, cât şi în ordinea politică. Marea Britanie şi Germania, incontestabil, două considerabile forţe, ar putea aduce un real serviciu păcii în general, cu condiţiunea însă ca forţele pe care le reprezintă împreună să nu aibă alt obiectiv de cât respectarea suveranităţii şi integrităţii tuturor statelor care, în această ordine de idei, sunt egale cu cele două mari puteri.

FILME

Compartimentul este complect. Singurul nefumător este flancat în dreapta şi'n stânga de două fumătoare, una bătrână şi alta tânără, cari consumă ţigară după ţigară.

In faţă, o ţigară de foi şi două pipe în trei guri masculine de diferite vârste şi forme.

Când serpentinele de fum îi încolăcesc ochii, nasul şi gâtul atât de strâns încât îi ameninţă respiraţia cu o pană fatală, călătorul încearcă să deschidă fereastra.

O mână femenină îl apucă de mânecă.

— Nu pot să sufăr fumul locomotivei!

— Iar rochiei mele nu-i convin paietele de sgură!

Faţă de opoziţia vecinelor, el deschide uşa.

Unul din cei cu lulea o închide mârâind.

— Nu vezi că sunt răcit? Vrei să mă trimiţi la crematoriu prin curentul de pe sală?

Călătorul deschie valiza şi. îşi pune masca de apărare contra gazelor asfixiante.

— Ce faci, domnule?! izbucnesc toţi, speriaţi. Nu s'a anunţat nici un bombardament aerian.

— Deocamdată mă apăr contra asfixierii terestre.

DON JOSÉ

Cancelarul Hitler, întâmpină pe d. Mussolini în gara Kufstein, în drum spre München

D. Hitler a sosit in regiunea sudeţilor

Berlin, 3 (Rador). — Agenţia telegrafică germană (DNB) transmite:

Luni la ora 10 şi 15, cancelarul Hitler a plecat dela Hof cu automobilul spre regiunea Eger, pentru a aduce germanilor sudeţi eliberarea odată cu trupele cari ocupă cea de a treia zonă fixată prin acordul dela Muenchen.

Trenul special care a adus pe Fuehrer la Hof a sosit la ora 9 şi 45. Generalul von Reichenau, comandantul corpului IV de armată, a prezentat d-lui Hitler un raport.

La ora 10 şi 15, cancelarul Reichului a coborît din tren, fiind salutat de o mulţime entuziastă, ce se adunase încă din zori în piaţa gării şi pe străzile din apropiere.

Fuehrerul s'a îndreptat spre fosta frontieră germano-cehoslovacă pe şoseaua Rehau-Selb.

Cancelarul Hitler a ajuns apoi în localitatea Eger, unde deasemeni a fost primit cu nesfârşite urale de către populaţia sudetă.

*

Eger, 3 (Rador). — După marea manifestaţie desfăşurată pe piaţa mare din Eger, d. Henlein şi suita au condus pe d. Hitler la hotel Victoria, fostul sediu al partidului sudet.

O profundă emoţie, spune corespondentul Agenţiei telegrafice germane „D. N. B.", a simţit Fuehrerul intrând în casa care era grav avariată de cehi. Toate geamurile sunt sparte; pretutindeni se observă urmele gloanţelor de puşcă şi mitralieră.

*

Egger, 3 (Rador). — *Dela Egger, d. Hitler a plecat la Franzzensbad, vizitând apoi regiunile Wildstein şi Schoenbach.*

La ora 16, Fuehrerul a sosit la fosta frontieră, între Schoenbach şi Markneukirchen, terminându-şi astfel primul turneu în regiunea Egger.

După semnarea acordului dela München. Dela stânga spre dreapta, d-nii: Chamberlain, Daladier, Hitler şi Mussolini

MAREŞALUL AVERESCU
COMANDANTUL—EROUL—OMUL

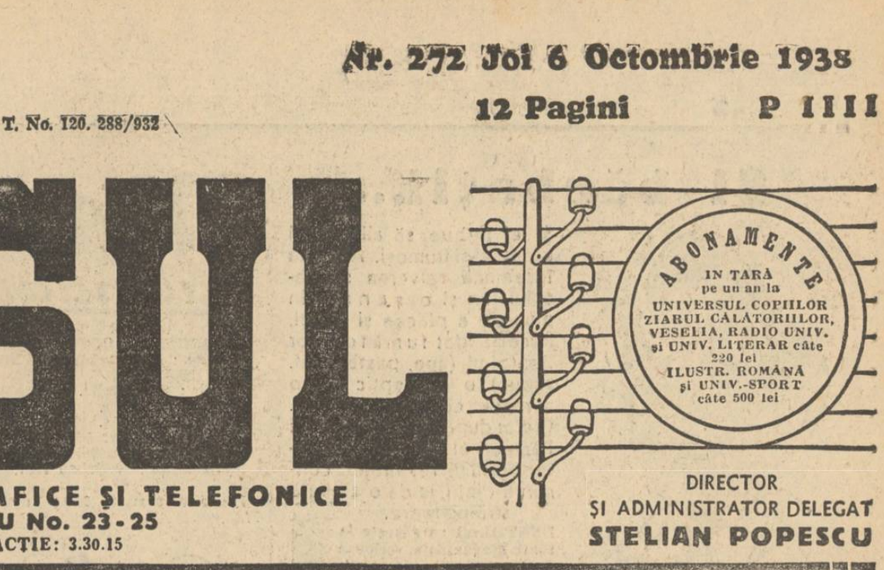

MAREŞALUL AVERESCU PE CATAFALC

La câteva săptămâni după ce ţara îşi îngropă Regina în chivotul de aur al Curţii de Argeş, — alb de ani, acoperit de glorie, singur şi gigantic, dar discret, aşa cum pleacă întotdeauna eroii din mijlocul unei epoci — muri şi Mareşalul Averescu! Cu el se duse încă unul din cei puţini cari au avut dela soarta rarul privilegiu să stea de vorbă cu ursitorile neamului nostru. Cu el moare ultimul martor dela naşterea României moderne şi un ctitor adevărat al ei. O moarte senină, un apus superb, cu reverberaţii de lumină ca într'un final de dramă istorică.

Personalitatea uriaşă a Mareşalului Averescu umple o epocă, una dintre cele mai mari epoci ale noastre care începe epic cu „războiul" neatârnării dela 1877 şi sfârşeşte glorios sub arcul de triumf al bătăliilor din 1917.

De obicei dimensiunile personalităţilor covârşitoare nu pot fi apreciate decât după moarte, târziu, în perspectiva timpului. Memoria cronicară le răsfrânge prin focarul ei, le purifică şi le proiectează apoi în paginile cuprinzătoare ale istoriei. Oamenii apar astfel mari sau mici în cărţi, după dimensiunile lor morale din viaţă. De aceea, prudentă, istoria, înainte de a-i rândui în nemurire, aşteaptă deslipirea lor de pământ.

Cu Mareşalul Alexandru Averescu s'a întâmplat cu totul altfel. Fără să adăste consacrarea posterităţii, el a intrat încă de pe când trăia pe porţile cele mari ale istoriei. Numele lui, care a răsunat ca o trâmbiţă peste două războae, — peste expediţia din 1913 în Bulgaria şi peste disperarea anilor de bejenie 1916—1917 — e scris de mult în Cartea Facerii româneşti. Anexarea Cadrilaterului şi rotunjirea ţării ca o rublă în hotarele ei de astăzi sunt două capitole ale acestei cărţi care nici nu pot fi concepute fără el, fără acest anonim elev al unei şcoale de meserii şi al unui seminar, chemat de destin pe crestele gloriei, la onorurile cele mai mari şi la cele mai grele răspunderi.

Faptele lui sunt învăţate pe dinafară în şcoală şi de două decenii orgoliul tineretului nostru se anină de egreta Mareşalului ca de un pisc de lumină, iar chipul acela zâmbitor al „tătucului" Averescu de pe front se plimbă de atunci încontinuu în legendă şi în mit.

Mitul lui, crescut în transee, în psihologia aceea înfierbântată a soldaţilor cari simţeau nevoia să creadă în cineva, să aibă deasupra lor o certitudine ocrotitoare, s'a prelungit după războiu în viaţa politică. Am avut astfel un mit politic Averescu — cel mai mare dintre câte cunoaştem în analele vieţei noastre politice. Numele lui încărcat de glorie a fost amplificat în cântec şi în imaginaţia fierbinte a celor întorşi din lupte şi a trecut apoi pe buzele copiilor lor. I se atribuiau tătucului puteri extraordinare şi se aştepta ca el să săvârşească miracole.

In 1920 a trebuit să vină la guvern, adus de trombele de entusiasm ale ţării. România era atunci la grea cumpănă. Cu răni adânci în trup, cu sufletul turburat de sguduirile cataclismului din care ieşise, ea prezenta ca toate statele europene de altfel, simptome de oboseală şi desechilibru. Viaţa economică era bântuită de o criză catastrofală. Spiritele erau cuprinse de o frenezie a distrugerii care ameninţa să devină endemică. Lipsurile materiale şi vacarmul infernal al războiului abea încheiat avusese o înrăurire dezastruoasă asupra lumii şi astfel, în loc ca să intre într'o perioadă de linişte şi de refacere, Europa a fost cuprinsă de spasmurile unor agitaţii profunde, ca în pragul marilor prăpăduri. Virusul comunist făcea ravagii. Din Rusia el s'a întins în Germania spartakistă, în Italia podestaţilor roşii, în Ungaria lui Bela Khun, fără distincţie între învinşi şi învingători, ameninţând să se generalizeze ca un pârjol de moarte pe întregul continent. In România revoluţia ordonase greva generală şi îşi plimba desmăţul şi cârpele roşii pe Calea Victoriei. Era o situaţie tragică din care înţeleptul rege Ferdinand nu vedea altă scăpare decât să apeleze la mâna fermă a generalului Averescu. Şi generalul a venit ca un soldat disciplinat la datorie, a făcut ordine în stradă şi a salvat ţara dela o catastrofă sigură. Eroul de pe front îşi continua astfel faima în viaţa civică. A mai urmat după aceea, tot ca o mare isprăvă a lui Alexandru Averescu, recunoaşterea Basarabiei de către Italia în 1926. Au mai venit şi alte realizări politice ale lui. Dar, vai, gloria comandantului de armată era prea mare, prea strivitoare, şi omul politic a trebuit să fie eclipsat de ostaş. Şi, încet, încet, în conştiinţa contemporanilor omul de stat s'a estompat pentru a face loc eroului de război, care venea din urmă pe norii de foc ai legendei.

Poate că Averescu a avut de suferit din pricina aceasta. Dar totul s'a întors în favoarea lui şi a noastră, căci istoria l-a fixat în rama de lumină a perenităţii ca erou al celui mai sfânt dintre războaele lumii.

De aceea vestea morţii lui par'că vine dintr'alt veac. Şi în clipa aceasta, când ne apropiem fruntea de dragonul săbiei Mareşalului, avem senzaţia stranie că atingem o legendă.

Miracolul acesta se întâmplă la un veac odată.

Să ne închinăm: se face simţită prin el puterea de dincolo a Eroului.

AL. GREGORIAN

IN PAGINA 9:

CARIERA OSTĂŞEASCĂ STRĂLUCITĂ A MAREŞALULUI AVERESCU

Regele Ferdinand I (x) şi generalul Averescu (xx) examinând harta armatei II în ajunul ofensivei dela Mărăşti